

Управління культури, національностей та релігій
Миколаївської облдержадміністрації
Обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна

"От де, люде, наша слава, слава України"

(Історія України в художньо-історичних образах)

Рекомендаційний анований список
для читачів 5-9 класів

Миколаїв

2017

УДК 821.161.2
ББК 84(4Укр)

О-80

Укладач Н. В. Щука

Редактор Л. І. Давидюк

Відповідальна за випуск Т. А. Жайворонок

«От де, люде, наша слава, слава України» : Реком. анот. список для читачів 5-9 кл. / Миколаївська обл. б-ка для дітей ім. В. О. Лягіна; уклад. Н. В. Щука. - Миколаїв, 2017. - 36 с.

Рекомендаційний анотований список присвячений героїчному минулому нашої країни. Головними героями творів виступають відомі історичні особистості, що внесли величезний вклад у подальший розвиток України і її незалежності. Серед видань, рекомендованих до читання, можна знайти книги про гетьманів, відважних козаків, героїв, що наближали і захищали Незалежність нашої країни.

Друже!

*Наш український древній рід
Таки державні заложив основи,
Що скільки буде існувати світ,
Нас не здолають у житті ніколи!*

Україна... Це слово кожен українець, кожен патріот вимовляє з неймовірною вдячністю, бо воно вміщує в собі усе, про що тільки може мріяти людина. Це — Батьківщина, яка стала колискою нашої величі, нашої талановитості, нашої неповторності. Це наша рідна земля, наша ненька. Її неможливо забути чи зневажити, бо саме вона дає нам сили жити, хоч би і в такий нелегкий час. Це наш народ, який крізь роки поневірянь виніс несхитну вірність своїй рідній землі.

Україна — це край невимовної краси і тяжкої недолі. Українці пишаються тим, що їхня Батьківщина не раз переживала дні своєї слави, мужньо переносила найважчі випробування, коли гинули мільйони її дочок і синів. Пізніше вона відроджувалася, виростала з пожарищ і руїн, виховувала нові покоління закоханих у рідну землю лицарів правди і волі.

Україна пишається справжніми синами й дочками, що своєю боротьбою, творчістю наближали час утворення самостійної держави. Про український народ можна говорити тільки з гордістю, бо він є і волелюбним, і працьовитим, і пісенним, і душевно щедрим, гостинним. Це справжня радість і гордість для України, про нього написана велика кількість художніх літературних творів. Саме тому, аби тобі було легше зорієнтуватися, і було створено цей рекомендаційний анотований список **«От де, люде, наша слава, слава України»** (Історія України в художньо-історичних образах).

Матеріал розміщено за такими розділами:

- 1. Славні сини української землі*
- 2. Історія України в особах*
- 3. Шляхом української державності*
- 4. Уроки мужності від сучасних Героїв*
- 5. Маловідомі факти про захисників України*

Вся інформація в розділах розташована за алфавітом авторів або назв книг.

Славні сини української землі

Роль, яку зіграла та чи інша людина в долі свого народу, завжди оцінюється з позицій сучасності. Кожен, хто залишив добрий слід в історії країни, буде вічно жити в пам'яті народу. Ці люди піклувалися про благо країни, були справжніми патріотами, їхні вчинки навчили людей мужності, порядності, відповідальності. Ким же були ці люди і якими вчинками вони закарбували свої імена в історії нашої держави?

Бандурак В. Козацька дитина : повість / В. Бандурак // Діти козацької матері : історико-пригодницькі повісті та оповідання : для мол. та серед. шк. віку / упоряд. В. О. Шевчук. - Київ : Веселка, 2004. – С. 155-172.

Саме тоді, коли дорослі не в спроможності були захиститися й оборонити себе, власні оселі й родини, за героїчний чин береться малий Пилипко, який самотужки визволяється із татарського полону і мчить до козаків, аби повідомити їх про напасників. Отже, завдяки його хоробрості вийшло так, що не батьки захистили свою дитину, а дитина захистила батьків, та й інших земляків.

Білий Д. Д. Дивовижні пригоди скіфа Атея : [для серед. та ст. шк. віку]. Кн. 1. Таємниця Щита Таргітая / Д. Д. Білий. - Київ : ТОВ "Книжкова база "Альфа", 2016. - 64 с. : іл.

Гостросюжетний твір, у якому конкретні історичні події тісно переплетені зі стародавніми легендами і переказами, дозволить читачеві разом з головним героєм роману – молодим скіфом Атеєм – поринути в дивовижний світ небезпечних і карколомних пригод, познайомитися з життям і побутом стародавніх народів, які населяли Україну в античні часи.

Білий Д. Д. Дивовижні пригоди скіфа Атея : [для серед. та ст. шк. віку]. Кн. 2. Подорож до Міста Мерців / Д. Д. Білий. - Київ : ТОВ "Книжкова база "Альфа", 2016. - 48 с. : іл.

Друга книга про дивовижні пригоди скіфа Атея та його друзів. Цього разу їм необхідно порятувати чарівний Щит Таргітая, потрапити до Печери Грифонів та зійтися в небезпечному протистоянні зі зловісним чарівником Гістасом у Чорному Місті Мерців. Гостросюжетний твір, у якому конкретні історичні події тісно переплетені зі стародавніми легендами і переказами.

Воронюк Л. О. Врятувати жайворонка : [книга-комікс : для серед. шк. віку] / Л. О. Воронюк ; худож. С. Розуменко. - Чернівці : Букрек, 2015. - 16 с. : іл.

Серія коміксів «Українські супергерої», які готові кинути виклик найбільшому злу та боротися за справедливість, майбутнє України та цілої планети. Захоплива розповідь про пригоди чотирьох сміливців - Кобзаря, Кропу, Кіборга та Віри у «Випуску 1» перегукується з реальними подіями. Буде цікаво і пізнавально не лише дітям і підліткам...

Гаврош О. Д. Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу : [пригодницька повість : для мол. та серед. шк. віку] / О. Д. Гаврош ; [графічні кадри з фільму "Іван Сила"]. - Вид. друге. - Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. - 192 с. : іл.

Прототипом головного героя повісті став легендарний закарпатський богатир Іван Фірцак, який виборов звання чемпіона Чехословаччини та Європи з кількох видів спорту і об'їздив півсвіту, виступаючи в цирку, де здобув чимало яскравих перемог.

Загребельний П. А. Євпраксія : історичний роман / П. А. Загребельний ; вступ. ст. М. Ф. Слабошпицького ; худож.-іл. М. Л. Курдюмов ; худож.-оформ. Б. П. Бублик. - Харків : Фоліо, 2002. - 369 с. : ілюстр.

Історичний роман про Євпраксію Всеволодівну, київську князівну, дочку великого князя київського Всеволода I Ярославича (1077—1093), найвизначнішого сина Ярослава I Мудрого, що намагався втримувати єдність київської держави і утримував зв'язки з Візантією та Західною Європою, сестру Володимира II Мономаха, німецьку імператрицю, дружину німецького імператора Генріха IV. Її життя — найяскравіший приклад тих живих зв'язків, які княжа Україна посідала з володарськими дворами Західної

Єврони.

Загребельний П. А. Роксолана : роман / П. А. Загребельний ; худож.-оформ. А. С. Ленчик. - Харків : Фоліо, 2007. - 685 с.

Письменник відтворює події XVI століття, розповідає про дивовижну долю української дівчини Настасі Лісовської. Ставши дружиною турецького султана Сулеймана I, вона відіграла значну роль у політичному житті Туреччини у середині XVI сторіччя.

Загребельний П. Диво : роман / П. А. Загребельний; худож.-оформ. І. В. Осипов. - Харків: Фоліо, 2001.- 638 с.

Життєві шляхи героїв — зодчого Сивоока та князя Ярослава — перехрестилися на майдані, де підіймався величний та дивовижний храм. Софія Київська з'єднала долі талановитого майстра і мудрого правителя. Дві людські драми розгортаються на сторінках роману. Сивоок, для якого будівництво храму стає головною справою життя, гине, і його ховають під плитами собору. Ярослав Мудрий вінчається в Софії на кесаря. Але і він дійшов цього ціною великих душевних втрат, зрікшись заради влади єдиного в своєму житті справжнього кохання.

Зубченко О. Перемагаючи долю : пригодницький роман : [для серед. і ст. шк. віку]. Кн. перша / О. Зубченко ; [ред. М. О. Савка ; худож. оформ. Р. Попського]. - Львів : Вид-во Старого Лева, 2014. - 550 с.

Перша половина 17-го сторіччя... Україна потерпає від татарських набігів: у полон потрапляють тисячі українців, ламаються долі, розлучаються рідні серця. Так і наші герої – брати Іванко та Юрась опиняються у різних кінцях цього багатостраждального світу. Перебуваючи на чужині – один в Китаї, другий – в Туреччині, брати не забувають того щастя, яке дали їм люблячий батько та ласкава мати, і хоча чужинські звичаї та віра мали вбити цю пам'ять, та поклик рідної землі є сильнішим

Іваничук Р. І. Орда : [історичний роман] / Р. І. Іваничук. - Львів : Вид-во Старого Лева, 2016. - 272 с.

Роман «Орда» висвітлює перший в історії масовий геноцид українців після поразки визвольної акції Івана Мазепи — зруйнування

гетьманської столиці Батурина. Про це розповідається устами історичних постатей мазепинської доби в історії України, а також християнського священика Єніфанія.

Кащенко А. З Дніпра на Дунай : повість / А. Кащенко // Діти козацької матері : історико-пригодницькі повісті та оповідання : для мол. та серед. шк. віку / упоряд. В. О. Шевчук. - Київ : Веселка, 2004. – С. 247-319.

Велика драма українського народу – знищення Запорозької Січі – подається через сприйняття дітей-братів: Василя, якому йшов десятий рік, і Гната, якому йшов тринадцятий. Увагу у творі зосереджено на відході козаків із рідної землі.

Кащенко А. У запалі боротьби : історична повість / А. Кащенко // Збірка творів : повісті та оповідання / А. Ф. Кащенко. - Харків : ТОВ "Оберіг", 2008. – С. 111-244.

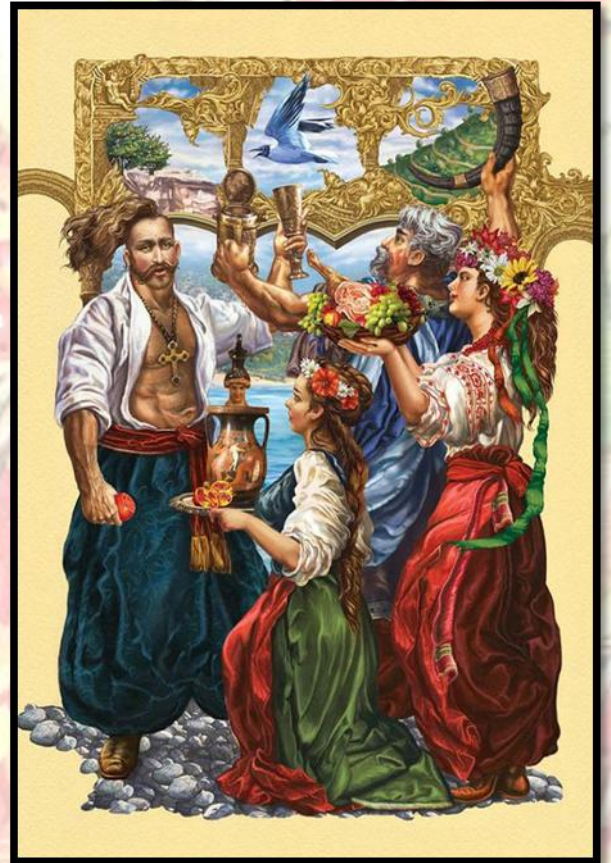
Історична повість про Івана Чорноту – сподвижника Богдана Хмельницького, про похід 1648 р. від Пилявців до Замостя – вперше надрукована в Полтаві 1914 року.

Козацькі легенди : [для дітей серед. шк. віку] / уклад. Т. С. Жабська ; іл. Т. О. Батьканової. - Харків : КК "Клуб Сімейного Дозвілля", 2005. - 80 с.

Дізнайтесь із старовинних легенд про те, як з'явилися перші козаки та як вони службу несли, чому зникла Запорозька Січ, що козаки написали у листі до турецького султана, хто ховав скарби і за якими ознаками можна їх знайти, як у ті часи давалися назви населеним пунктам... та багато-багато іншого цікавого про історію української землі.

Комар Б. П. Векша : повість : для серед. та ст. шк. віку / Б. П. Комар ; передм. О. Гавроша. - Київ : Грані-Т, 2010. - 136 с.

Повість занурить вас, мешканців XXI століття, в часи Київської Русі. Проте вона близька і сьогодні, бо оповідає про патріотизм,

свободу та незламність духу, що є актуальним у всі часи. Головного героя Векшу назвали саме так через кмітливість, витривалість та спритність, адже векша - це білка. На вас чекають розповіді про поневіряння юнака на чужині, втечу з полону, а також про багато героїчних вчинків.

Крип'якевич І. П. Пригоди малих козаків : історико-пригодницькі повісті та оповідання : для мол. та серед. шк. віку / І. П. Крип'якевич ; [передм. Р. І. Крип'якевича]. - Київ : Веселка, 2004. - 255 с. : іл.

До цієї книги увійшли гостросюжетні історичні повісті та оповідання про славне героїчне минуле українського народу, а саме: «Пригоди Юрка козака», «Спільними силами», «Малі козаки», «Під прапори Хмельницького», «Бурсаки». З художніх творів, які пропонуються у цій книзі, перед юними читачами постає життя багатьох верств українського народу в різну пору нашої давнини: в часи Галицького князівства, в умовах середньовічного Львова, за Хмельниччини. Висвітлено побут воїнів, ремісників та купців, князів і бояр, чеченців і бурсаків, простого люду.

Лірник С. Казки Лірника Сашка : [для серед. та ст. шк. віку] / С. Лірник. - Київ : Зелений пес, 2014. - 72 с. : кольор. іл.

Читачі книги зможуть переконатись у тому, що не перевелись в Україні справжні козаки! Дізнаються, що скільки зла не робиться, а добро все одно переможе! А ще казки розкажуть, що тільки справжній козак знає, як обхитрити чорта і навчити його співати козацьких пісень.

Лотоцький А. Л. Княжа слава: оповідання / А. Л. Лотоцький // Михайло-семиліток : [історичні оповідання : для серед. шк. віку] / А. Л. Лотоцький; худож. В. А. Дунаєва. - Київ : Школа, 2007. - С. 19-249 : іл.

Короткі історичні оповідання, талановито написані маловідомим досі юному читачеві українським письменником і вміщені в цій книзі, стануть своєрідним посібником для вивчення історії рідного краю часів Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Окремою книгою вони були вперше видані 1942 року з ілюстраціями художника Петра Андрусіва — теж досі майже невідомого. Ці ілюстрації

використані в книзі.

Лукіянович Д. Гість з Запоріжжя : оповідання / Д. Лукіянович // Діти козацької матері : історико-пригодницькі повісті та оповідання : для мол. та серед. шк. віку / упоряд. В. О. Шевчук. - Київ : Веселка, 2004. – С. 191-196.

Коли запорізький козак гостював у селах та містах України, то до нього не тільки ставилися з пошаною, а й брали його собі часто за взірць. Саме такий епізод і описано в оповіданні. Так, для звичайного хлопця Гнатка запорожець – «орел-козак, орел сміливий, бистрий і веселий», і враження від нього у підлітка створилося таке велике, що хлопець покидає рідну домівку і рушає сам у степи, щоб розшукати ту загадкову і напівказкову Запорізьку Січ, аби й собі стати козаком.

Маковей О. С. Ярошенко : історична повість : для середнього та старшого шкільного віку / О. С. Маковей ; [передм. В. О. Шевчука ; худож. І. М. Крислач]. - Київ : Веселка, 2007. - 166 с. : іл.

Повість відтворює найяскравіші епізоди Хотинської війни 1621 р. між Османською імперією та Річчю Посполитою, активну участь у якій взяло Військо Запорозьке; розповідає про долю української родини у вирі історичних подій.

Малик В. К. Чумацький шлях : роман, оповідання / В. К. Малик. - Харків : Бібколектор, 2013. - 316 с.

Автор відображає цікаве й своєрідне явище в історії українського народу — чумацтво. Головний герой твору разом зі своїм хазяїном Хуржиком та чумацькою валкою їде в Крим по сіль. Ніколи не гадалося йому, навіть не снилося, через які незвичайні смертельно небезпечні пригоди доведеться пройти. Тут і зустріч з Потьомкіним та Катериною Другою, і татарський полон, і втеча з нього, вступ до війська чорноморських козаків, участь у складі цього війська у війні 1786-1791 рр. проти Туреччини...

Мардус О. Ключ до книги скрижалей : повість : [для дітей серед. шк. віку] / О. Мардус. - Київ : Фонтан казок, 2016. - 128 с. : іл.

Ця книжка — історично-пригодницький детектив, у героях якого впізнає себе кожен підліток, якому цікаво розкрити джерела свого роду. Тут кмітливі школярі

розслідують таємниці життя славетного будівничого Якіма Погребняка, який на замовлення запорозьких козаків звів унікальний бароковий храм без жодного цвяха. Карколомний сюжет зі справжнім приви́дом, таємничим підземеллям, дивовижною книгою скрижалей і розколотою кахлею, яку треба відновити, щоб зняти давнє родове прокляття...

Островський О. Руйнування Чортомлицької Січі 1709 року [історичне оповідання: для серед. та ст. шк. віку] / О. Островський // Легенда про Байду. Помста козаків : [збірка] / [укладач О. В. Зав'язкін ; ред. Ю. В. Жиронкіна]. - Донецьк : БАО, 2015. – С. 342-399.

В оповіданні відтворено участь запорожців у Полтавській битві під командою кошового Гордієнка і зруйнування московським військом Чортомлицької Січі, доконане за допомогою зрадницьких дій компанейського полковника Гната Галагана.

Пригара М. А. Михайлик - джура козацький : історична повість : для мол. та серед. шк. віку / М. А. Пригара ; худож. С. П. Караффа-Корбут. - Київ : Веселка ; Тернопіль : Джура, 2004. - 146 с. : іл.

Гостросюжетна історична повість Марії Пригари розповідає про долю малого козацького джури Михайлика, його пригоди на Січі та участь у боях під Хотином, про непрості стосунки двох славетних отаманів - Петра Сагайдачного і Яцька Бородавки, які очолювали козацьке військо в боях проти польських і турецьких загарбників.

Рутківський В. Г. Джури козака Швайки : історична трилогія для дітей. Кн.1 / В. Г. Рутківський ; худож. М. Павленко. – 7-е вид. - Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. - 432 с. : іл.

Усі ми знаємо імена Северина Наливайка, Богдана Хмельницького, Івана Мазепи. А ким були найперші козаки? Звідкіля вони взялися? На ці запитання ти знайдеш відповідь у гостросюжетному історичному романі Володимира Рутківського – одного з найблискупіших сучасних українських дитячих письменників.

Рутківський В. Г. Сині води : історичний роман : для серед. та ст. шк. віку / В. Г. Рутківський ; передм. І. Андрусяка ; іл. О. Кіналя. -

Тернопіль : Навч. книга-Богдан, 2015. - 440 с.

Разом з героями роману українського прозаїка Володимира Рутківського «Сині Води» ти не лише зазнаєш безліч захопливих пригод, а й дізнаєшся, хто врятував великого князя литовського та руського Ольгерда від стріли найманого вбивці, познайомишся з властителем Золотої Орди ханом Мамаєм, побуваєш в Києві — одній з найвеличніших столиць Європи А головне — переконаєшся в тому, що потяг до свободи долає будь-які перепони.

Серета М. Петрусь Шкода : оповідання / М. Серета // Діти козацької матері : історико-пригодницькі повісті та оповідання : для мол. та серед. шк. віку / упоряд. В. О. Шевчук. - Київ : Веселка, 2004. – С. 197-226.

Турки не раз хотіли разом із татарами знищити Запорізьку Січ, але їм це не вдавалося. Та одного разу їх план ледь не втілювався у життя, коли сорок тисяч татар і п'ятнадцять тисяч яничарів скориставшись тим, що Дніпро замерз, рушили у похід, щоб завоювати Січ у Різдво. Чим скінчився цей похід, можна дізнатися з оповідання, яке було написано на основі літопису Самійла Величка.

Стороженко О. Марко Проклятий : повість / О. Стороженко // Славна козацька епоха в історії України : художні твори вітчизняних класиків / ред.-уклад. О. В. Зав'язкін. - Донецьк : БАО, 2009. – С. 523-578.

Містичний сюжет та поєднання історичних запорізьких казок з містичними історіями створюють неймовірну атмосферу цього твору. Марко - проклятий матір'ю та батьком за страшні гріхи - поневіряється по світу, бо ні земля ні небо не можуть прийняти його душу. виправити ситуацію можуть добрі вчинки, які повинен зробити Марко, і тільки після цього тягар його совісті зможе бути очищеним.

Топська Н. Дівчина-легенда : [літер.-худож. вид.: для серед. та ст. шк. віку] / Н. Топська. - Київ : ТОВ "Книжкова база "Альфа", 2016. - 48 с. : іл.

Книга розповідає про українську народну співачку Марусю Чурай, ім'я якої стало світлою пісенною легендою. Подобиці її життя оповиті серпанком століть, та люди трепетно зберігають святу

пам'ять про незвичайну й талановиту дівчину. Її трагічна та яскрава доля нікого не може залишити байдужим.

Українські народні думи та історичні пісні. Героїчний епос : [збірник : для серед. та ст. шк. віку] / передм. та підготов. навч.-метод. матеріалів О. О. Мошки. - Київ : Школа, 2005. - 268 с.

До збірки увійшли тексти дум, історичних пісень та близьких за тематикою балад. Видання містить також кілька ліро-епічних творів баладного характеру, в яких поєднується ліро-епічна розповідь про історико-героїчні події з напруженим драматичним сюжетом

Чайковський А. Віддячився: повість / А. Чайковський // Діти козацької матері : історико-пригодницькі повісті та оповідання : для мол. та серед. шк. віку / упоряд. В. О. Шевчук. - Київ : Веселка, 2004. – С. 15-154.

Малого селянського хлопця Івася захопив у полон татарин і віз його до Криму, щоб там вигідно продати. Але Івасеві пощастило. Його відбив у татарина сміливий козак Касян і завіз на Запорізьку Січ. Таких дітей на Січі – чи то сиріт, чи відбитих полонян – зібрався гурт. Вони, як усі діти того часу, вчилися у школі, придивлялися до життя й бойових подвигів запорожців і проходили військову науку. У повісті описано не тільки життя і побут козацьких дітей, а й їхніми очима розглянуто всю структуру козацького війська.

Чайковський А. Козацька помста [оповідання: для серед. та ст. шк. віку] / А. Чайковський // Легенда про Байду. Помста козаків : [збірка] / [укладач О. В. Зав'язкін ; ред. Ю. В. Жиронкіна]. - Донецьк : БАО, 2015. – С. 262-341.

Мотив козацької помсти пронизує дане оповідання, яке не має під собою історичної основи, а будується на козацьких поняттях честі, відваги, благородства. Головний герой твору не здіймає руки на людське життя, а відплачує ворогові своєю моральною перемогою, дотриманням козацьких звичаїв і своїм розумінням боротьби зі злом.

Чайковський, А Я. На уходах. За сестрою : історико-пригодницькі

повісті : для серед. шк. віку / А. Я. Чайковський ; [упоряд., передм. та словник малозрозумілих слів, імен та назв О. М. Нахлік]. - Київ : Веселка, 2008. - 247 с.

Героїчне минуле українського народу, боротьба козацтва з ворогами рідної землі. На сторінках повістей зображено відважних і мужніх підлітків, які в ім'я благородної мети - визволення рідної землі від татарських поневолювачів - долають численні перешкоди і зневажають небезпеку.

Черкасенко С. Ф. Пригоди молодого лицаря : історичний роман : [для ст. шк. віку] / С. Ф. Черкасенко. - Київ : Національний книжковий проєкт, 2011. - 352 с.

Письменник вдало поєднує історичну правду зі сміливою уявою, вмінням здивувати і захопити читача, поринути разом із героями твору в дивовижний світ романтики, козацької відваги, мужності й лицарської звитяги. Приваблюють цікаві сюжетні лінії, впізнавані та переконливі персонажі, жива й образна мова, атмосфера людяності й благородства.

Історія України в особах

Серед безлічі імен державних і громадських діячів, письменників, поетів, артистів художників, полководців, вчених і просвітителів, які увійшли в історію нашої держави, особливо виділяються імена козацьких ватажків, завдяки яким було змінено героїчний хід історії. Вони стали справжніми натхненниками для майбутніх поколінь захисників України. Якими ж вони були в житті, як їм вдалося пронести козацьку славу крізь століття? Дізнайся!

Вінграновський М. С. Северин Наливайко : історичний роман / М. С. Вінграновський. - Київ : Брама-V, 2007. - 400 с.

Основна увага в романі сконцентрована навколо центральної постаті Северина Наливайка і кількох епізодів з боротьби його війська проти польської армії Жолкевського, татарської орди Газі-Гірея та проти католицизму.

Гоголь М. В. Тарас Бульба. Вій. Вечори на хуторі поблизу Диканьки : [повісті] / М. В. Гоголь ; пер. І. Базилянська. - Харків : ВД "Школа", 2016. - 448 с. : іл.

Славетна історія запорозького козацтва, яка й досі бентежить уяву сучасників, завдяки безсмертній повісті М. В. Гоголя, завдяки пригодам і подвигам її героїв стала надбанням скарбниці світової пригодницької літератури.

Розповідь про родину козацького полковника Тараса Бульби — це вражаюча історія становлення й прояву людських характерів і людської долі.

Горлач Л. Н. Скрижалі : історичні романи у віршах / Л. Н. Горлач ; передм. Б. І. Олійника. - Київ : АВІАЗ, 2015. - 806 с.

Автор романів, відомий український письменник Леонід Горлач, упродовж кількох десятиліть роботи створив цілу поетичну епічну панораму вітчизняної історії: від легендарної доби діянь київських князів Аскольда та Діра – до козацької героїки Івана Сірка, від епохи одного з найпотужніших гетьманів Івана Мазепи – до легендарного характерника козака Мамая. Віршовані романи вирізняються

пластикою слова, глибиною знання автором історичних джерел і його вірністю класичним принципам романістики.

Гребінка Є. Ніжинський полковник Золотаренко: історична бувальщина / Є. Гребінка // Славна козацька епоха в історії України : художні твори вітчизняних класиків / ред.-уклад. О. В. Зав'язкін. - Донецьк : БАО, 2009. – С. 108-122.

Головним героєм твору є історична особа Іван Золотаренко, який користується повагою і довір'ям Хмельницького. На його сестрі Ганні вдруге був одружений гетьман. Коли Б. Хмельницький вирушив на допомогу своєму синові Тимошу, він залишив для охорони України полки: Ніжинський та Переяславський - під начальством Золотаренка. Після возз'єднання України з Росією І. Золотаренко приймав царських бояр у Ніжині та привів місто до присяги.

Загребельный П. А. Богдан Хмельницький : роман : [пер. с укр.] / П. А. Загребельный. - Москва : Дрофа : Лирус, 1995. - 688 с.

Історико-філософський роман про вождя українського народу в його національно-визвольній війні 1648-1654 рр. написаний у формі сповіді-монологу. У ньому всебічно охарактеризовано постать Богдана Хмельницького – як державного діяча, полководця, дипломата, так і людини в усій

складності життєвого шляху та особистої вдачі.

Загребельный П. А. Я, Богдан (Сповідь у славі): роман : / П. А. Загребельный. – худож.-оформ. Б. П. Бублик, І. В. Осипов. - Харків: Фоліо, 2001. - 654 с.

Епічна масштабність, широта, виразно-полемічний стиль роздумів центральної постаті — гетьмана Богдана Хмельницького — роблять роман цікавим, динамічним, сповненим непередбачених злетів, оман, суперечностей, через які доля веде головного героя. Твір написано від імені самого Богдана Хмельницького, який оглядає свій життєвий шлях до і після смерті — «у славі».

Заманова Т. Отаман Гамалія : оповіді про козацьку бувальщину для дітей : [для серед. шк. віку] / Т. Заманова ; ред. кол.: Г. Б. Мунін та

ін. - Київ : ПП "Агентство по розповсюдженню друку", 2016. - 88 с. : іл.

Сторінки книги розповідають про цікаве, сповнене несподіванок, яскраве життя козацького ватажка отамана Гамалії, оспівуючи його велетенську силу, оповідаючи про те, яким турботливим отаманом він був, як по-батьківськи піклувався про своє військо. За це козаки віддячували йому щирою любов'ю. Сміливість Гамалії, його талант воєначальника і відданість козацькій громаді здобули йому славу «на весь світ великий, на всю Україну».

Кащенко А. Над Кодацьким порогом : історичне оповідання / А. Кащенко // Збірка творів : повісті та оповідання / А. Ф. Кащенко. - Харків : ТОВ "Оберіг", 2008. – С. 12-26.

Сумну історію славетного гетьмана Івана Сулими було взято за основу оповідання. Булава, яка блищала в дужій руці Івана Сулими, нагадувала про високу владу запорозького ватажка. Козаки поважали його за справедливість, чесність, мужність, почуття власної гідності. Найголовніше, що Сулимі довіряли як досвідченому воякові: отаман знав, як захопити ворога зненацька, як своєчасно попередити ворожу вилазку.

Кащенко А. Під Корсунем : історична повість / А. Кащенко // Збірка творів : повісті та оповідання / А. Ф. Кащенко. - Харків : ТОВ "Оберіг", 2008. – С. 27-110.

Історична повість про перемогу Богдана Хмельницького над поляками під Корсунем у 1648 р. написана 1913 року.

Кащенко А. Ф. Оповідання про славне Військо Запорозьке низове : [коротка історія Війська Запорозького з малюнками, картами й планами] / А. Ф. Кащенко. – Київ : Національний книжковий проект, 2011. - 512 с. : іл.

Ці оповідання яскраво відтворюють боротьбу запорозьких козаків з ворогами у різні періоди історії України. Чимало сторінок присвячено конкретним історичним особам – Б.Хмельницькому, П.Сагайдачному, М.Кривоносу, І.Сірку – тим, чие життя і діяльність навіки вписано в героїчний літопис України.

Костенко Л. В. Берестечко : історичний роман / Л. В. Костенко ;

післямова І. Дзюби, В. Панченка ; іл. С. Г. Якутовича. - Київ : Либідь, 2010. - 232 с.

Це книга про одну з найбільших трагедій української історії — битву під Берестечком. Роман написаний у формі внутрішнього монологу Богдана Хмельницького, увагу зацентовано на аналізі глибинних причин поразки, пов'язаних з нашою національною ментальністю, українською історією. Почуття особистої провини героя твору поєднане в нього з роздумами про найважливіші чинники національної історії.

Куліш П. О. Чорна рада : хроніка 1663 року : роман, вірші / П. О. Куліш. - Харків : Аргумент Принт, 2012. - 160 с.

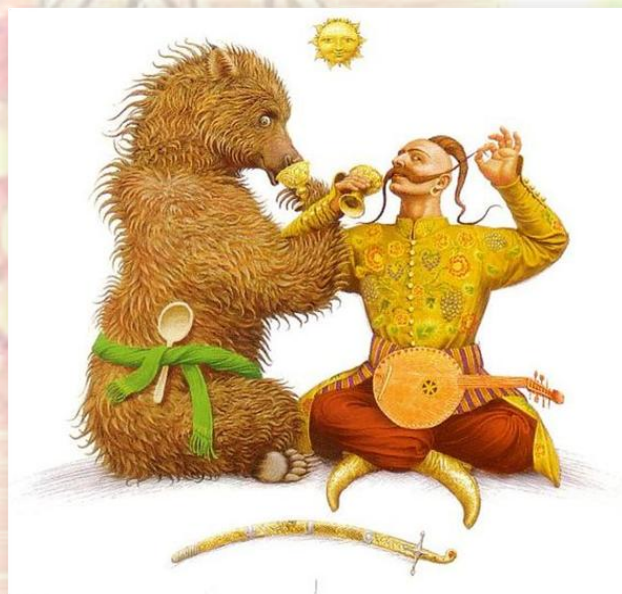
У хроніці 1663 року розповідається про претендентів на гетьманську булаву по смерті Богдана Хмельницького. Кошовий отаман Іван Брюховецький та переяславський полковник Яким Сомко менше дбають про долю України, а більше думають про свої власні інтереси... Динамічний сюжет, наповненість достовірними деталями, яскраві образи роблять твір захопливим і пізнавальним.

Лепкий Б. Мазепа : легендарний гетьман : видатні українські твори : [історичні романи] / Б. Лепкий. - Донецьк : БАО, 2011. - 480 с.

На сторінках роману читачі зустрінуться з відомими історичними персонажами : гетьманом України Іваном Степановичем Мазепою, генеральним писарем Пилипом Орликом, полковником Чечелем та багатьма іншими.

Литовченко Т. І. Орлі, син Орлика : роман / Т. І. Литовченко ; [худож.-іл. І. І. Яхін]. - Харків : Фоліо, 2012. - 282 с.

Ім'я гетьмана Пилипа Орлика загальновідоме: сподвижник Івана Мазепи, спадкоємець його слави, автор «Пактів й конституцій законів та вольностей Війська Запорозького»... Набагато менше сучасні українці знають про його сина Григорія Орлика, який був відомим політичним і військовим діячем доби французького короля Людовіка XV, видатним дипломатом й організатором розгалуженої

розвідувальної мережі, а також щирим адептом ідеї відновлення козацької держави на українських теренах.

Малик В. К. Таємний посол : тетралогія : кн. 3, 4 / В. К. Малик ; худож.-іл. С. В. Кривенченко. - Харків : Фоліо, 2008. - 477 с.

Сюжет книги відсилає до турецького звичаю, за яким посадовцю, що завинив, султан надсилав шовковий шнурок. Такий «презент» означав смертний вирок. У центрі уваги роману Арсен Звенигора, який продовжує боротьбу проти ворогів рідної України, вирішуючи попутно особисті проблеми. Також описується похід на Європу і оборона Відня турками.

Малик В. К. Таємний посол : тетралогія : кн. 1, 2 / В. К. Малик ; худож.-іл. С. В. Кривенченко. - Харків : Фоліо, 2008. - 413 с.

Головним героєм тетралогії виступає молодий козак Арсен Звенигора. Ця особа не зовсім вигадана. У Арсена був реальний прототип - запорожець-розвідник, якого отаман Іван Сірко напередодні війни послав з важливим завданням в Туреччину — вивідати військові плани майбутнього ворога. Досконало володіючи турецькою мовою, цей сміливий «таємний посол» зумів роздобути і привезти на Запоріжжя фірман (указ) султана Магомета IV про майбутній похід на Україну.

Мачтет Г. Заклятий козак: [повість: для серед. та ст. шк. віку] / Г. Мачтет // Легенда про Байду. Помста козаків : [збірка] / [укладач О. В. Зав'язкін ; ред. Ю. В. Жиронкіна]. - Донецьк : БАО, 2015. – С. 150-208.

Повість «Заклятий козак» за жанром - оповідь-бувальщина. Оповідач переповідає те, що чув від свого діда, коли той розповідав про пригоди свого прадіда-козака Петра Перерубенка. Причиною тої веремії була любов того прадіда до горілки й жінок. Послав його гетьман Дорошенко з грамотою до кримського хана. По дорозі з ним трапляються неймовірні пригоди. Чи вдалося козаку виплутатися з цих пригод? Дізнайся.

Мордовець Д. Дві долі: [роман: для серед. та ст. шк. віку] / Д. Мордовець // Легенда про Байду. Помста козаків : [збірка] / [укладач О. В. Зав'язкін ; ред. Ю. В. Жиронкіна]. - Донецьк : БАО, 2015. – С. 3-

149.

Минуло дев'ять років з того часу, як старий Хмель над Жовтими Водами власною рукою збив кайдани з ніг України і вінцем слави нескореної осінив чоло своєї заплаканої матері, і поки жив старий Богдан, ні одної сльози не впало з карих очей України. Чого ж він сумний? Чого коло гетьманського будинку зібралась мало не вся Україна?

Морозенко М. М. Іван Сірко. Великий Характерник. Славетний кошовий : [повісті : для серед. шк. віку] / М. Морозенко ; іл. М. Павленка. - Львів : Вид-во Старого Лева, 2015. - 368 с. : іл.

У цій книзі вміщено відразу дві книги про великого героя українського козацтва: «Іван Сірко – великий характерник» та «Іван Сірко – славетний кошовий». Життя Івана Сірка овіяне легендами та сповнене карколомних пригод. В усіх героїчних битвах Іван Сірко виходив переможцем. Взяти у руки булаву отамана, вірою і правдою служив рідній землі. Рівного йому не було з-поміж козацтва.

Мушкетик Ю. М. Гетьманський скарб : роман / Ю. М. Мушкетик ; [худож.-іл. С. В. Кривенченко]. - Харків : Фоліо, 2012. - 416 с.

У романі «Гетьманський скарб» письменник досліджує проблему пошуку легендарного скарбу наказного гетьмана Полуботка. Події роману показані очима молодого козака Івана Сулими, закоханого в Улясю – дочку гетьмана Івана Скоропадського. Палке кохання, насильницька розлука закоханих, таємні та випадкові зустрічі, страждання, сльози – і все це на тлі тяжкої політичної боротьби українського народу в XVIII столітті, підступів, зрад, смертей і пошуку головного скарбу – духовного.

Мушкетик Ю. М. Останній гетьман. Погоня : романи / Ю. М. Мушкетик. - Харків : Фоліо, 2012. - 374 с.

До книги увійшли два романи – «Останній гетьман» і «Погоня». У центрі першого роману – визначна історична постать, державний діяч, останній керманіч козацької України Кирило Григорович

Розумовський. Хоч би які оцінки давали йому історики, перед нами освічений і далекоглядний політик, що, ставши на гетьманство, дії свої передусім спрямував на модернізацію козацького ладу, провів кілька важливих реформ і, попри будь-які утиски та перешкоди, вставав на захист прав і свобод козацької автономії. У романі «Погоня» розповідається про козака-характерника Семена Білокобилу, який приходить на поміч у найтяжчий час своїм побратимам у Запорозькій Січі

Мушкетик Ю. М. Яса : роман. Розділи 1-17 / Ю. М. Мушкетик ; [худож.-іл. С. В. Кривенченко ; худож.-оформ. І. В. Осіпов]. - Харків : Фоліо, 2013. - 414 с. : іл.

У центрі роману "Яса" - кошовий отаман Запорозької Січі Іван Сірко, який ще за життя став легендою, бо під його проводом запорожці не програли майже жодного бою. Все своє життя славетний кошовий віддав Україні. І той, хто зраджував її, вже не був Сірком ані товаришем, ані бойовим побратимом.

Сорока Ю. В. Іван Богун : роман : [у 2-х т.] Т.1 / Ю. В. Сорока ; худож.-оформ. Є. В. Вдовиченко. - Київ : Будинок письменників України, 2012. - 315 с.

Що нам відомо про сподвижників Богдана Хмельницького? Ким вони були, як жили, що залишили по собі? Про Івана Богуна, Данила Нечая, Максима Кривоноса і багатьох інших відомо значно менше, ніж заслуговують ці люди за свої життя, що вони їх покладали на вітер служіння Батьківщині. Герой твору Юрія Сороки, полковник Кальницький, вінницький і подільський, а пізніше й наказний гетьман Іван Богун є чи не найяскравішою постаттю в плеяді полковників Хмельницького.

Сорока Ю. В. Іван Богун : роман : [у 2-х т.] Т.2 / Ю. В. Сорока ; худож.-оформ. Є. В. Вдовиченко. - Київ : Будинок письменників України, 2012. - 539 с.

Написаний майже цілком у традиції українського історичного роману про часи козащини, твір Юрія Сороки унаочнює пору, коли, за

оцінкою автора, "Україна стрімко летіла до найвизначніших подій у своїй середньовічній історії".

Старицький М. П. Руїна : історична проза / М. П. Старицький ; упоряд., передм., пер. з рос. мови роману "Руїна", комент. та прим. О. В. Ковалевського. - Київ : Факт, 2008. - 624 с.

Події роману відбуваються в 1668-1673 рр., тобто під час діяльності Мазепи як генерального писаря в гетьмана Дорошенка, а наприкінці твору - в Самойловича. У характеристиці як історичної постаті й людини І. Мазепа у Старицького загалом виходить як справжній державний діяч і гарний дипломат, який ішов за потребами своєї доби.

Франко І. Захар Беркут : історична повість / І. Франко // Почуємо славу, козацьку славу! : видатні українські твори : [історичні твори] / [уклад. С. М. Заготова ; ред. Н. В. Хроменко]. - Донецьк : БАО, 2010. – С. 3-134.

У повісті великого українського письменника Івана Франка змальовано боротьбу населення Карпатської Русі проти татаро-монгольського нашествия 1241 року. Боярин Тугар Вовк прибуває з дочкою Мирославою у Тухольщину в Карпатах, де князь Данило подарував йому землі. Максим, син місцевого старійшини Захара Беркута, та боярська дочка закохалися, — та Тугар Вовк категорично проти їхніх стосунків.

Хоткевич Г. М. Довбуш : історична повість / Г. М. Хоткевич. - Київ : Дніпро, 2004. - 392 с.

Ім'я Олекса Довбуш відоме багатьом - це легенда. Легенда мого народу, яка була насправді. Назва "опришок" пов'язувалася із образом такого собі розбишаки, бандита із барткою, та в постолах, який бігав горами Карпатами і заробляв собі на життя грабунком. Олекса Довбуш змінив це уявлення, він став народним героєм, борцем за волю та кращу долю гуцулів. Довбуш не тільки боровся із польською шляхтою, що загарбала нашу землю, але й закликав до боротьби весь простий народ.

Чайковський А. Богданко. Історичне оповідання з другої половини XVI століття [для серед. та ст. шк. віку] / А. Чайковський // Легенда про Байду. Помста козаків : [збірка] / [укладач О. В. Зав'язкін ; ред. Ю. В. Жиронкіна]. - Донецьк : БАО, 2015. – С.

209-261.

У оповіданні змальовано події на Волині і в Запорозжжі у другій половині XVI ст. У центрі цих подій - волинський шляхтич Богдан Ружинський, який після зруйнування татарами свого родинного гнізда подався на Запорозжжя, де став козацьким ватажком. В оповіданні простежено шляхи козаків, якими поповнювалася тоді ще молода Запорозька Січ: сюди тікали всі покритвджені і формувалися у регулярне військо.

Чайковський А. Я. Перед зривом: історична повість / А. Я. Чайковський // Козацька помста : [історичні повісті] / А. Я. Чайковський. - Донецьк : БАО, 2013. - С. 3-134.

Повість про життя майбутнього гетьмана Богдана Хмельницького висвітлює причини, що призвели до Національно-визвольної війни.

Чайковський А. Я. Полковник Кричевський: історична повість із XVII віку / А. Я. Чайковський // Козацька помста : [історичні повісті] / А. Я. Чайковський. - Донецьк : БАО, 2013. - С. 135-315.

Трагічна історія польського шляхтича, який став на бік українців у їхній боротьбі за волю.

Чемерис В. Л. Фортеця на Борисфені : історичний роман / В. Л. Черемис ; [худож.-іл. С. В. Кривенченко]. - Харків : Фоліо, 2012. - 444 с.

Роман присвячено досить невеликому проміжку часу в українській історії. Невеликому, але дуже важливому, який став предтечею Великої Визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького. Події починаються з літа 1635 року, коли запорожці на чолі з гетьманом Іваном Сулимою зруйнували Кодацьку фортецю на Дніпрі, і закінчуються Кумейківською битвою, під час якої українці гідно боронили свою честь та землю від польської шляхти, і тільки зрада не дала їм можливості перемогти...

Шляхом української державності

Сьогодні, коли наша Україна стала на шлях незалежності, ми з особливою повагою і шаную вдивляємося в постаті тих героїв, які свого часу боролися і віддавали життя за її свободу й суверенність. Їх немало було в славній історії нашої країни, імена цих відважних синів рідної землі золотом вкарбовані в її пам'ять.

Багрянний І. П. Сад Гетсиманський : історичний роман : для ст. шк. віку / І. П. Багрянний. - Київ : Школа, 2008. - 512 с.

Роман викриває жорстокість та підлість сталінської інквізиції, славить незламність людського духу. Головний герой не визнав себе «нулем в історії», не озвірів, зберіг у собі людяність, здатність вірити, що людина може й повинна кинути виклик страшній системі й вистояти.

Гребінка Є. Чайковський : роман / Є. Гребінка // Славна козацька епоха в історії України : художні твори вітчизняних класиків / ред.-уклад. О. В. Зав'язкін. - Донецьк : БАО, 2009. – С. 5-107.

У романі «Чайковський» у ряді художньо вмотивованих ліричних відступів проводиться глибока антитеза – протиставлення героїчного минулого й мізерного сучасного, цілісних сильних натур з благородними й чистими почуттями своїм сучасникам із розлітного поміщицького середовища – морально потворним жалюгідним обивателям.

Грінченко Б. Брат на брата: повість / Б. Грінченко // Слава героям! Героям слава! : видатні українські твори : [збірка] / упоряд. С. М. Заготова. - Донецьк : БАО, 2010. – С. 375-414.

У центрі уваги твору – доля сільського вчителя Євгена Петровича Корецького, який багато років віддав сільській громаді, але був заарештований поліцією як «демократ, що хоче школи української».

Дев'ятко Н. В. Злато Сонця, синь Води : фольк-реалізм : [для ст. шк. віку] / Н. Дев'ятко ; [іл. А. А. Марковської]. - Луцьк : ПВД "Твердиня", 2014. - 140 с. : іл.

Книга складається з дванадцяти історій, що базуються на національних кодах та архетипах українського народу. Починається твір у давнину, ще за часів князя Володимира, а далі читач має можливість зазирнути у козацькі часи, наче на власні очі побачити трагічні сторінки історії українського народу та по-іншому поглянути на сучасність.

Іваничук Р. І. Вода з каменю. Саксаул у пісках : романи / Р. І. Іваничук ; худож.-іл. С. В. Кривенченко ; худож.-оформ. А. С. Ленчик. - Харків : Бібколектор, 2015. - 414 с.

Роман «Вода з каменю» присвячений Маркіяну Шашкевичу - українському поетові та громадському діячеві, засновникові нової української літератури у Західній Україні. Автор розповідає, як Шашкевич захищав право на існування української мови, боровся проти введення польського алфавіту в Галичині, робив усе, щоб зберегти рідну мову та культуру. Його справу продовжив Іван Вагилевич — герой роману

«Саксаул в пісках».

Іваничук Р. І. Журавлиний крик : історичний роман / Р. І. Іваничук ; худож.-іл. М. А. Карманова ; худож.-оформ. А. С. Ленчик. - Харків : Фоліо, 2006. - 382 с.

Роман присвячений подіям, що відбувалися у переломні часи української історії. Остаточна ліквідація гетьманства, знищення Запорозької Січі, спроба гайдамаків під проводом Івана Гонти і Максима Залізняка відродити втрачену українську державність, утвердження Катерини II на престолі Московської імперії, розгром повстання Пугачова... На цьому історичному тлі діє головний герой роману – філософ Павло Любимський.

Іваничук Р. І. Хресна проща : роман / Р. І. Іваничук. - Харків : Будинок друку, 2012. - 284 с.

«Для того, щоб ми здобули ту незалежність, якої хочемо, мусимо пройти Хресну прощу, — каже Роман Іваничук. — Не якусь конкретну. Символічно народом пройти цей шлях». «Хресна проща» — це

історичний роман, в якому поєднано різні часи: історія володарювання Данила Галицького, його сина Лева й славетного співця Митуси; початок ХХ століття, коли парохом у селі Страдчі на Яворівщині був отець Миколай Конрад, український греко-католицький святий

Кащенко А. Зруйноване гніздо: повість з часів скасування Запорозької Січі / А. Кащенко // Славна козацька епоха в історії України : художні твори вітчизняних класиків / ред.-уклад. О. В. Зав'язкін. - Донецьк : БАО, 2009. – С. 202-271.

Фатальними для України стали наслідки зруйнування Запорозької Січі. Саме про них і йдеться у повісті «Зруйноване гніздо».

Котляревський І. П. Енеїда : поема / І. П. Котляревський ; худож.: Л. А. Кириленко, О. В. Зеркалій. - Харків : Веста : Ранок, 2010. - 128 с. : іл.

Тридцять років писав великий український письменник - Іван Котляревський, твір, який став початком відродження справжньої української літературної мови. Скільки в ньому опису українського колориту, звичаїв, обрядів та інших особливостей життя українців. Але найголовніше те, що мова у ньому справжня, українська, народна...

Куліш П. Дорогою ціною : оповідання / П. Куліш // Слава героям! Героям слава! : видатні українські твори : [збірка] / упоряд. С. М. Заготова. - Донецьк : БАО, 2010. – С. 324-374.

Оповідання написане на основі історичних фактів, хоча герої – цілком вигадані. Письменник глибоко осмислив і проаналізував події кінця ХVІІІ – початку ХІХ століття, коли після Коліївщини почалося руйнування Запорозької Січі як оплоту вольності на Україні й закріпачення українського селянства. Народ не корився, мстився панам та зрадникам. По всій Україні спалахували повстання, люди, не мирячись із неволею, гинули або тікали за Дунай. Доля таких утікачів – Остапа й Соломії – знаходиться в центрі сюжету оповідання.

Кучер В. Устим Кармелюк: роман / Василь Кучер. – Київ: Веселка, 1988. – 430 с.

«За Сибіром сонце сходить. Хлопці, не зівайте. Та на мене,

Кармалюка, всю надію майте» – так співається в народній пісні про прославленого ватажка селянського визвольного руху на Поділлі – Устима Кармелюка. Події, про які йдеться в даній книзі, відбуваються на початку ХІХ століття за часів кріпацтва. Автор створив яскраві образи побратимів народного месника: Івана Дроздова, Прокопа Данилевського, а також російського художника Тропініна.

Литовченко Т. І. Фатальна помилка : авантюрно-історичний роман / Т. І. Литовченко, О. О. Литовченко ; [худож.-оформ. Л. П. Вировець]. - Київ : Факт, 2015. - 319 с. Роман присвячено 355-й річниці Коноптоської битви та трагічній загибелі полковника Юрія Немирича – мрійника, романтика, авантюриста, українського інтелектуала ХVІІ століття, відомого благодійника, адепта європейського вибору. Адже ще 355 років тому Україна мала цілком реальний шанс стати справжньою, як для ХVІІ століття, європейською державою – незалежною, міцною і прогресивною.

Малик В. К. Князь Кий : роман / В. К. Малик ; [худож.-іл. І. І. Яхін ; худож.-оформ. Г. В. Кісель]. - Харків : Фоліо, 2012. - 282 с. Дія роману «Князь Кий» відбувається у середині першого тисячоліття, коли після роздроблення держави легендарного гуннського вождя Аттили його спадкоємці намагалися підкорити східнослов'янські племена.

Пишнюк Т. В. Божа вивірка : роман-молитва / Т. В. Пишнюк. - Чернівці : Букрек, 2016. - 232 с.

Цей роман - своєрідний екскурс в ХІ ст. і заразом молитва за майбутнє сьогоденної України. Головна героїня роману Едігна - внучка Ярослава Мудрого, донька Анни Ярославівни.

Скляренко С. Д. Володимир : роман / С. Д. Скляренко ; [худож. - іл. Є. В. Вдовиченко ; худож. - оформ. Ю. Ю. Романіка ; післямова Т. М. Панасенко]. - Харків : Фоліо, 2013. - 548 с.

“Володимир” – роман про історію українського народу, про його минуле. Цей епічний твір заснований на документальних матеріалах, які відтворюють історичну ситуацію та політичну атмосферу

Київської Русі. Роман задумувався як продовження історичного роману “Святослав” і був другим твором історичної трилогії, задуманої автором.

Скляренко С. Д. Святослав : роман / С. Д. Скляренко ; [худож.-іл. Є. В. Вдовиченко ; худож.-оформ. Ю. Ю. Романіка]. - Харків : Фоліо, 2013. - 670 с.

Роман розповідає про життя великого князя, політичного діяча і воєначальника, що княжив наприкінці X сторіччя в Києві. Образ Святослава формується на очах у читача, князя показано від юнацьких років до його трагічної загибелі, показано живою людиною зі своїми сумнівами, надіями, болем та любов'ю. Яким же чином ця постать вплинула на подальший розвиток української держави?

Старицький М. Облога Буші : історична повість з часів Хмельниччини / М. Старицький // Почуємо славу, козацьку славу! : видатні українські твори : [історичні твори] / [уклад. С. М. Заготова ; ред. Н. В. Хроменко]. - Донецьк : БАО, 2010. – С. 135-203.

У повісті зображено реальні історичні події — героїчна оборона містечка-фортеці Буші, що на Поділлі, під час Національно-визвольної війни в листопаді 1654 р. Ця героїчна оборона мала на меті затримати просування на схід польської армії й дати можливість війську Богдана Хмельницького дочекатися підмоги.

Тулуб З. П. Кривава здобич людоловів : роман / З. П. Тулуб. - Донецьк : БАО, 2014. - 512 с.

Один з найкращих українських історичних творів ХХ століття. Автор, спираючись тільки на вірогідні джерела і документи, змальовує життя України на початку ХVІІ століття, коли гетьманом був Петро Конашевич-Сагайдачний. Сторінки роману читаються з неослабним інтересом. Захопливий пригодницький сюжет, де є місце і битвам, і коханню, веде читача до розуміння тієї далекої епохи, коли закладалися підвалини національної державності, коли козацька Україна поставала на європейському терені як могутня держава.

Чемерис В. Л. Ярославна : роман-есе / В. Л. Чемерис. - Харків : Фоліо, 2015. - 508 с.

Історичний твір про Стародавню Русь — і, водночас, це роман про сучасність, про нас, хто живе зараз в Україні. Ярославна — одна з найвидатніших постатей Київської Русі, донька галицького князя Ярослава Осмомисла й дружина князя Ігоря Святославовича.

Шевченко Т. Гайдамаки : поема / Т. Шевченко // Почуємо славу, козацьку славу! : видатні українські твори : [історичні твори] / [уклад. С. М. Заготова ; ред. Н. В. Хроменко]. - Донецьк : БАО, 2010. – С. 271-342.

У поемі подано розгорнуту картину гайдамацького повстання 1768 року в Правобережній Україні. Своєрідною експозицією сюжету поеми є «Інтродукція». У творі простежуються дві сюжетні лінії. Перша, основна, пов'язана зі змалюванням підготовки та ходу повстання Коліївщини, друга зображує історію кохання Яреми й Оксани. Кульмінаційним моментом першої сюжетної лінії є розділ «Гонта в Умані», другої — «Червоний бенкет». Головний герой поеми «Гайдамаки» — повсталий народ.

Уроки мужності від сучасних Героїв

Книги, що розміщені в цьому розділі - про тих, хто пішов боронити нашу землю та зберегти єдність країни. Про тих, хто робив героїчні вчинки, просто добре виконуючи свою роботу і залишаючись вірним присязі. Вона — про силу, волю, мужність. Про Героїв. Тих, хто загинув, і тих, хто вижив, пройшов, пережив.

Березнюк Б. Вставай, Народе України : військово-патріотичні вірші / Б. Березнюк ; передм. автора. - Миколаїв : КВІТ, 2014. - 80 с.

Збірка віршів патріотичного спрямування, в яких присутня тема військового конфлікту на Сході України.

Вдовиченко Г. К. Маріупольський процес : роман / Г. К. Вдовиченко ; передм. В. Лиса. - Харків : КК "Клуб Сімейного Дозвілля", 2015. - 288 с.

Усе, як на війні: втрати, біль, знову втрати... Роману й Ользі судилися не найкращі часи для зустрічі. Полонений укр і сепаратистка – чи є гостріша суперечність у подіях літа 2014 року? Але безодня, яка здавалася нездоланною, поступово щезає. Бо в житті існує щось набагато важливіше за ненависть...

Волонтери. Мобілізація добра : збірка / упоряд. І. І. Карпа. - Харків : КК "Клуб Сімейного Дозвілля", 2015. - 256 с.

У книжці відомі українські прозаїки і поети привертають увагу читача до феномена волонтерства в Україні. Ця збірка про тих, хто робить надзвичайне для бійців, поранених, сиріт, біженців, з ранку до пізної ночі шукаючи можливості для допомоги: збирає гроші на ліки, надає притулок тим, хто залишив рідні домівки, годує, напуває, зігріває...

Гуменюк Б. Б. Блокпост : вірші, новели, публіцистика / Б. Б. Гуменюк ; передм. В. Теремко. - Київ : ВЦ "Академія", 2016. - 336

с.

У віршах, новелах і публіцистичних одкровеннях цієї книжки - пережита автором правда Майдану і війни. Так бачили, відчували і думали мільйони, а тільки він знайшов такі слова.

Катастрофа і тріумф. Історії українських Героїв : [докум.-публіц. вид.] / за заг. ред. Л. Івшиної ; упоряд. М. Семенченко. - Вид. друге, переробл. - Київ : Українська прес-група, 2016. - 296 с.

За час війни на сході газета «День» збирала і опублікувала стільки історій, що вистачило б на кілька томів. І далі продовжуємо їх записувати. У цій книжці зібрані знакові історії про знакові події цієї неоголошеної війни на Донбасі. Можливо, не всі вони припадуть вам до душі, але, прочитавши цю книжку, ви вже ніколи не бачитимете війну абстрактною і далекою, навіть якщо живете за тисячі кілометрів від неї і вам не чутно «Гради»...

Матіос М. В. Приватний щоденник. Майдан. Війна... : [літ.-худож. вид.] / М. В. Матіос. - Львів : ЛА "Піраміда", 2015. - 356 с.

Це свого роду хроніка, що починається з кінця 2013-го і до середини літа 2015-го року. І крізь цю призму письменниця дуже зворушливо і дуже чуттєво описує маленькі історії українських родин, життя яких болючими втратами та глибокими ранами назавжди змінив Майдан...змінила війна... А ще - свої історії "про конкретні битви за дуже конкретних людей".

Небесна Сотня : антологія майданівських віршів / упорядкув., передм. Л. Воронюк. - Вид. друге, доп. - Чернівці : Букрек, 2014. - 400 с. : іл.

До антології «Небесна Сотня», впорядкованої Лесею Воронюк, увійшли вірші понад двохсот сучасних українських письменників та непрофесійних авторів про революційну боротьбу українців протягом листопада 2013 - лютого 2014 років проти тиранічної влади. Втім, не так проти влади, як за своє майбутнє.

Пайкин А. В. Неудобные зарисовки гибридной войны : сборник рассказов / А. В. Пайкин ; предисл. А. Иванова. - Николаев : Илион, 2017. - 216 с.

У книзі описані реальні події 2014-2015 років на сході нашої країни. Книга насичена описами жорстоких боїв з реальними героями, які не приховують своїх почуттів. Основна перевага розповідей Олексія Пайкіна - достовірне свідчення очевидців. Книга адресована всім, хто недбайливо ставиться до долі України.

Положій Є. В. Іловайськ : розповіді про справжніх людей / Є. В. Положій ; худож.-оформ. В. А. Боднар. - Харків : Фоліо, 2016. - 378 с.

«Іловайськ» – книга про мужність, неймовірний героїзм і людяність українських солдат і офіцерів, бійців добровольчих батальйонів, батальйонів тероборони, всіх тих, хто опинився в кінці серпня 2014 року в «Іловайському котлі», що став найбільшою поразкою української армії в ході війни на Сході. Це чесна книга про війну, яка, як відомо, нікого ще не зробила краще, натомість, серед крові, вогню та заліза люди залишаються людьми.

Торба В. Я - свідок. Записки з окупованого Луганська : [докум.-публіц. вид.] / В. Торба ; за заг. ред. Л. Івшиної. - Вид. друге, переробл. - Київ : Українська прес-група, 2016. - 384 с.

У книжці зібрано спогади, фрагменти щоденника та статей газети «День», які із окупації для автора стали вікном в Україну.

Інколи без світла, інколи без надії навизволення, інколи без можливості повідомити про себе з тенет заблокованого міста, яке перетворилося на пастку. Та він був переконаний, що читачі в Києві чи Одесі, Харкові чи Львові мають зсередини бачити, як Зло розтинає Схід нашої країни.

Україна - Європа : антологія / упорядкув. та вступ. ст. О. В. Красовицького; худож.-оформ. Л. П. Вировець. - Харків : Фоліо, 2014. - 573 с.

Письменники, твори яких увійшли до антології, визначають обличчя нашої літератури. І це обличчя повернуте до Європи. В

оповіданнях та уривках з іще не виданих романів - тема європейського минулого та майбутнього України. Тут же і трагічна сучасність - в антології є і складні міжнаціональні стосунки на території нашої країни, і тема Майдану, і навіть збитий «Боїнг».

Цаплієнко А. Ю. Книга змін : історія з переднього краю : [літ.- докум. вид.] / А. Ю. Цаплієнко ; пер. з рос. Ж. Куяви ; іл. Л. Панасюка, О. Гаджій ; передм. Д. Комарова. - Харків : КК "Клуб Сімейного Дозвілля", 2016. - 256 с.

У збірці оповідань відомого українського журналіста й письменника йдеться про війну, яка несподівано прийшла в Україну і змінила життя й свідомість мільйонів людей. Герої пов'язані складним павутинням особистих стосунків одне з одним і з автором. Вони разом з усією країною крокують дорогою змін - від застою до революції, від Майдану до війни.

Чижова Л. Я. Зворотний відлік = (Від війни до війни) : низка новел / Л. Я. Чижова ; передм. І. Ю. Берези. - Миколаїв : Іліон, 2016. - 32 с.

Автор промовляє наболіле чи не кожної української сім'ї, яка на собі відчула трагедію II Світової війни, труднощі становлення України як держави наприкінці ХХ – на поч. ХХІ століть, Майдан 2014 року і російсько-українську війну, на якій і досі гинуть захисники рідної країни. Кожна новела має свого центрального персонажа. Вони пов'язані між собою кровними зв'язками, тому не випадковий тут образ намиста зі спогадів, болючих і безжальних. Бо війна!

Шкляр В. М. Чорне сонце: оповідання / В. М. Шкляр // Чорне сонце : збірка / В. М. Шкляр. - Харків : КК "Клуб Сімейного Дозвілля", 2016. – С. 5-111.

Головний персонаж «Чорного сонця» - реальний борець «Азова» з бойовим позивним Художник. Розгортається історія російсько-української війни, що показана очима хлопця, якого честь і совість змусили взяти в руки зброю. Від імені героя письменник розмірковує,

хто і навіщо затягує криваву драму, чому гинуть найкращі, чому місцеві вважають своїх визволителів ворогами і яке майбутнє України.

Якимчук Л. *Абрикоси Донбасу : поезії / Л. Якимчук ; [худож. оформ. О. Йориш, Н. Гайдучика]. - Львів : Вид-во Старого Лева, 2015. - 192 с. : іл. Це книга віршів, які залишають наскрізні отвори у свідомості, крізь які прозирає та реальність, від якої хочеться затулитися долонями. Ці “Абрикоси Донбасу” досягають цілком в пору і смакують водночас гірко і солодко.”Про війну вірші можуть бути лише голі, як дроти без ізоляції, дуже прості та без надмірних кучерявостей, але із чіткими деталями, – пише про свою збірку Любов Якимчук.*

Маловідомі факти про захисників України

1. *«Козак» і «казах», можливо, однокореневі слова. Вони походять від тюркського «қзақ» — віддалений, вільний, незалежна людина.*

2. *У козаків існували свої «держави»: Військо Запорозьке (пізніше — Гетьманщина), Військо Донське, Уральське військо, Червлений Яр. Одне з таких військ дало початок сучасній Україні. До слова, україн / околиць з козацькими поселеннями існувало багато. Наприклад, Рязанська Україна.*

3. *Дивовижна гра слів сталася з назвами «козаки» і «касоги». Касогами на Русі називали адигів або споріднених з ними черкесів. Черкасами ж назвали запорізьких і кубанських козаків. Дійсно, в Приазов'ї жили черкеси, які тісно взаємодіяли з козаками-донцями і навіть могли входити в козацьке військо.*

4. У козаків були свої міста на Дону, Дінці, Дніпрі та Уралі. Найстаріші і найвідоміші з них — Черкаси (XIV століття), Старочеркаськ (XVI століття, на місці міста Орна або Ахас), Урюпінськ (можливо, літописний Урюпеск).

5. Козаки часто відособляли себе. У складі козацьких формувань були черкеси і тюрки. У багатьох переписах «козак» до цих пір згадується в якості окремої народності.

6. Козаки як особливий стан існували не тільки на Русі. Козаки були також на службі Речі Посполитої. Прообразом козаків в Угорщині були секеї.

7. Нацистські ідеологи вважали козаків нащадками остготів, а тому істинними арійцями.

8. У житті козаків безліч понять культури тюрків: станиця (стан), кіш, караул, осавул, саман, отаман, юрт, майдан, нардек.

9. Освоєння і завоювання Сибіру здійснювалося переважно за рахунок козацьких загонів. Тому більшу частину Росії можна було назвати козацькою «Україною».

10. Козаки — традиційно православні християни. Однак в ранні століття козацтва серед «тубільних» загонів можна було зустріти представників різних релігій.

11. Одним з перших демократичних об'єднань у світі прийнято вважати Запорозьку Січ. Всі рішення та питання стосовно життя, побуту та діяльності вирішувалися на загальних зборах-радах, шляхом голосування.

12. У походах вживати міцні напої було суворо заборонено, а порушення цієї заборони прирівнювалося до зради й могло каратися смертю.

13. Звісно сімейне життя козаків, було складним, а інколи його й взагалі не було, але козаки знаходили друзів-побратимів на Січі, задля яких були ладні на все.

14. Існує думка, що в козаків був особливий обряд-ритуал, під час якого воїни-побратими обмінювалися своїми натільними хрестиками, що уособлювало вірність один одному.